

Poruchy pohlavní identity -> Genderová inkongruence

MUDr. Vanda Lukáčová

F640 Transsexualismus = Transsexualita =
Transgender = Genderová dysforie ⇒
HA60 Genderový nesoulad
(inkongruence)

Diagnostické kategorie

V MKN 11 již ne pod psychiatrickými dg, ale:
Stavy související se sexuálním zdravím

HA60 Genderový nesoulad v dospělosti a adolescenci

HA61 Genderový nesoulad v dětství (před nástupem puberty)

Biologický základ lidské sexuality

- Pohlavní dimorfismus

Lze rozlišovat úroveň pohlaví :

- chromozomální
- gonadální
- genitální (vnitřní i vnější)
- hormonální – neurohypothalamické
- psychické
- matriční

(Gooren, 1990)

Pohlavní identita

„ Subjektivně vnímaný pocit sounáležitosti či naopak rozporu s vlastním tělem, s jeho primárními i sekundárními pohlavními znaky i se sociální roli přisuzovanou danému pohlaví“

- pocit příslušnosti k určitému pohlaví
- utváří se v raném dětství, kolem 3 let věku
- odráží se v myšlení, cítění a chování jedince

kým se cítím být?

Slovník používaných pojmů

- pohlaví přiřazené při narození (biologické pohlaví)
 - pohlavní/genderová identita
 - genderový nesoulad
 - transgender a genderovo rozmanité osoby
 - transmuž a transžena
-
- genderovo afirmativní přístup, genderovo afirmativní péče

TRANSSEXUALITA dle MKN 10

*Stav jedince, který si přeje **žít a být akceptován jako příslušník opačného pohlaví**. Obvyklý je zde pocit **nespokojenosti s vlastním anatomickým pohlavím** nebo pocit jeho nevhodnosti a **přání hormonálního léčení a chirurgického zásahu**, aby jeho/její tělo odpovídalo pokud možno preferovanému pohlaví*

- trvání alespoň 2 roky
 - nesmí být projevem duševní poruchy
 - nesmí být sdružena s intersexuální, genetickou nebo chromozomální abnormitou
-
- FtM a MtF transsexualita

GENDEROVÝ NESOULAD

dle MKN 11

*je charakterizován výrazným a přetrvávajícím **nesouladem** mezi jedincem **prožívaným** rodem a **přiřazeným** pohlavím.*

*Což často vede k touze **po tranzici** prostřednictvím **hormonální** léčby, **chirurgických** zákroků nebo jiných zdravotnických úkonů, aby tělo jedince v co nejvyšší možné míře a podle jeho přání **odpovídalo prožívanému genderu** a aby mohl jedinec **žít a být přijímán** jako příslušník **prožívaného genderu**.*

Diagnózu nelze určit před nástupem puberty.

Odhadované procento v populaci

- ČR- dle NÚDZ: 0,4% (2024) GR/nebinární
- dle DSM V: M 0,005-0,014%, F 0,002- 0,003%
- zahraniční odhady: 0,5-1,7%
- ČR - meztiroční nárůst žádostí o chir. přeměnu 6% (2023), v období 2012-2023- 1349 žádostí (MZ, 2023)

Suchý, 2024

Diagnostika a diferenciální diagnostika

- rozhovor a klientova výpověď
- real life test
- psychologická diagnostika
- interní vyšetření
- endokrinologické vyšetření
- gynekologické (urologické) vyšetření
- psychiatrické - v odůvodněných případech

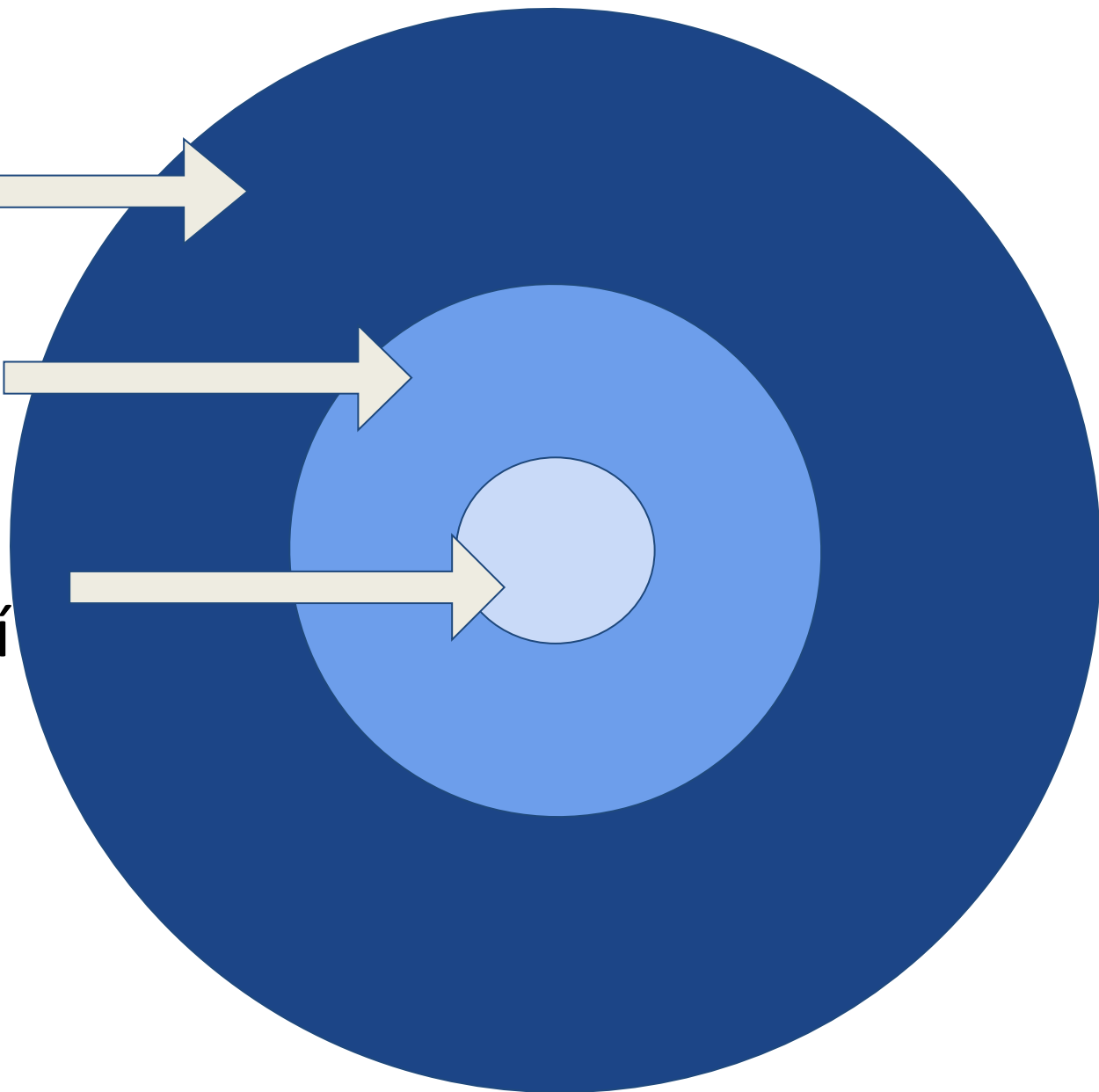
sociální T

medicínská T

T se závažnou
psychopatologií

Suchý, 2024

Současný přístup

- není univerzální model atypického genderového vývoje
- není univerzální model prožívání míry dysforie
- gender afirmativní zákroky- ne každý chce podstoupit celé spektrum med. intervencí
- sterilizace již není podmínka úřední změny - taky možnost kryokonzervace pohl. buněk
- zachyt dětských/adolescentních pacientů u PLDD, dětských psychiatrů,..

Proces medicínské tranzice

1. **Diagnostika, rozhodovací proces, potvrzení dg**
2. **MOŽNOST definitivní změny úřední identity (na základě potvrzení sexuologa)**
3. **Real life test/real life experience = sociální T**
(více než 1 rok před OZ)
4. **Hormonální terapie**
(min 1 rok před OZ)
5. **Operativní zákroky**
(schválení komisí pro změnu pohlaví zřízenej MZ)
6. **MOŽNOST definitivní změny úřední identity**
7. **Pooperační období**
(kontroly, pokračování v HT)

Úřední změna pohlavní identity

- od 1.7.2025 - možnost změny bez nutnosti sterilizace (podmínka protiústavní, zrušeno ÚS)
- diagnostické období 6-12 M, doporučeno 18+, vydáváme potvrzení o splnění podmínek pro úř. změnu pohlaví (Potv. o “Ukončení léčby” (příl 6 matriční vyhlášky))
- datum změny pohlaví - taky zánik manželství, partnerství,...
- právní úprava pořád není jasná
- **Metodický pokyn** Věstník MZ č. 9/2025 (poskytovatel zdr. služeb- sexuolog, postup a vydání potvrzení)

Nejednotnost postupů

- přístup watch and wait - do určité míry - Zamítnutím včasného lékařského zákroku u dospívajících se může zvyšovat míra jejich psychického utrpení. Oddalování medicínských zásahů **není v případě dospívajících neutrální variantou řešení**
- afirmativní přístup
- 12-16-18 (GnRH-feminizující/maskulinizující HT-chirurgické výkony)

Ad 4. Hormonální terapie

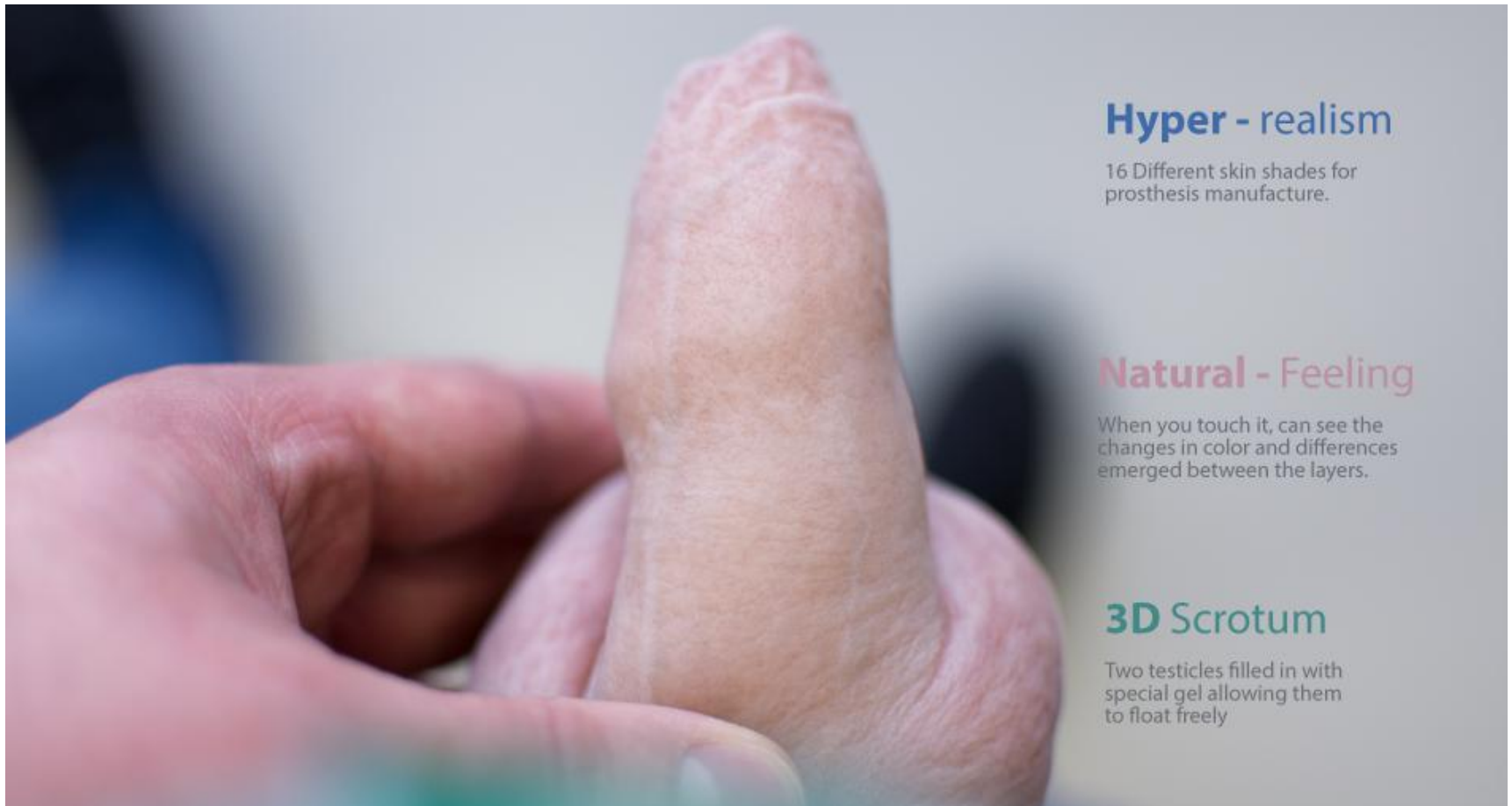
- Cílem:
 - *potlačení znaků původního pohlaví*
 - *indukce sex. charakteristik pohlaví požadovaného*
(feminizující a maskulinizující léčba)
- tranženy (estrogeny a antiandrogeny),
- transmuži (androgeny),
- blokace puberty - GnRH analoga

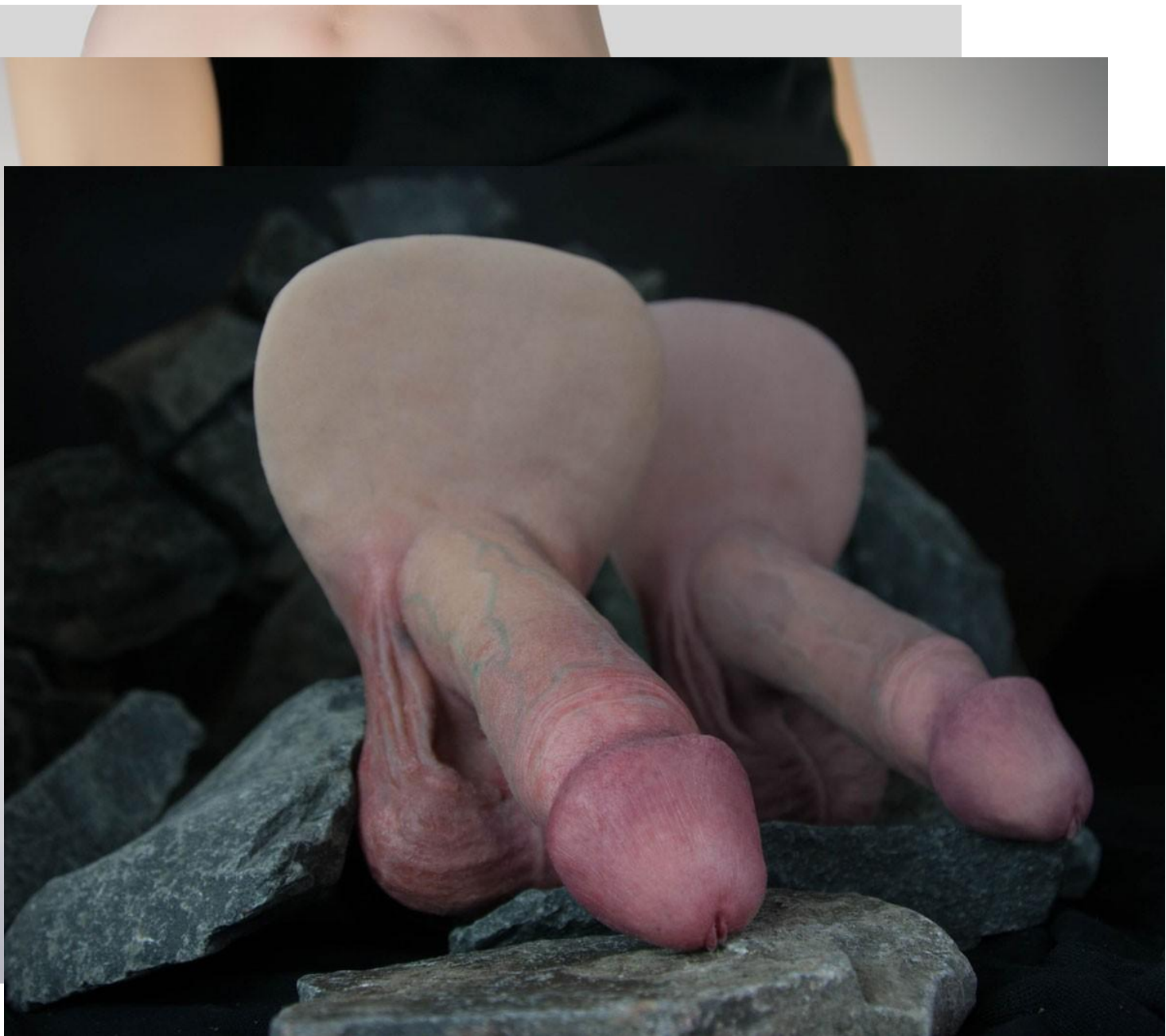
Ad 5.1. Operační zákroky transmuži (Female to Male)

- Mastektomie (redukční mammaplastika)
- Hysterektomie s adnexektomií
- Nástavba- rekonstrukční zákroky:
 - penisu, uretry a skrota (laloková – z předloktí, m. latissimus dorsi, paraskapulární; labia maj)

Protézy

Emisil.com – „Vytvořte si svůj vlastní penis s jedinečným dizajnem“

Ad 5.2. Operační zákroky Transženy (Male to Female)

- Orchiektomie
- Penektomie
- Formace vagíny a vulvy- rektosigmoidální vaginoplastika
- Doplnkové (estetické) zákroky: augmentace prsů, feminizace tváře, fonochirurgie, epilace,...

6. Definitivní změna pohlaví

- Jméno definitivně ženské/mužské
- Nový rodný list a rodné číslo

Kontraindikace chir. tranzice

- **Absolutní** kontraindikace *chirurgické změny* pohlaví :
trvající manželství/reg. partnerství, věk pod 18 let
- **Relativní** kontraindikace *chirurgické změny*:
floridní psychotické onemocnění, těžká porucha osobnosti, závislost, rec. krimi anamnéza,...

Detranzice

- 4-8 let po zahájení tranzice - v kterékoliv fáze!
- nejčastější důvody - externí - tlak rodičů, diskriminace, komplikace procesu,...
- dle výzkumů 87% spokojeno s T, 2% litují
- více MtF, nebinární, bisexuální
- detranzice není selhání klinika ani pacienta!

Suchý, 2024

Doporučené

Ghealth Konference o (trans)genderu:
Současná problematika genderu v praxi
10-11.4.2026, Brno

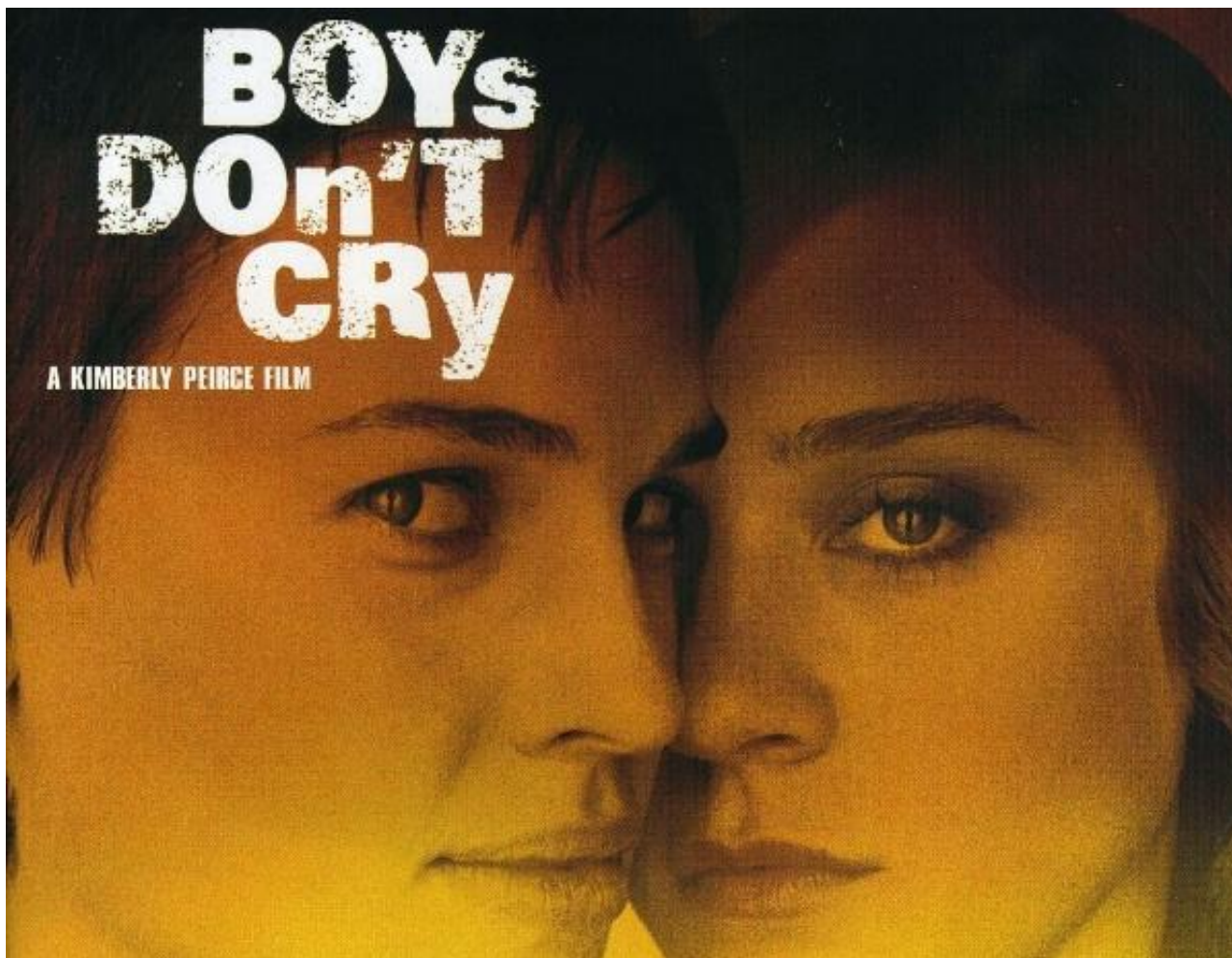
Linka pro sexuální a genderové zdraví SexHelp (LGBT+ linka)
314 004 003

Standardy péče o zdraví transgender a genderově rozmanitých osob, v.č. 8 (WPATH)

Doporučené postupy

- pro sexuology v péči o transsexuální pacienty
- péče o děti a dospívající s poruchami pohlavní identity (GID)

Děkuji za pozornost

Zdroje

- Fifková, H. a kol.: Transsexualita a jiné poruchy pohlavní identity, 2008
- Weiss, P. a kol.: Sexuologie, 2010
- Obrázky:internet
- ICD 11
- Suchý, A. 2024 přednáška: Transgender: Obě strany příběhu
- Standardy péče o zdraví transgender a genderově rozmanitých osob, v.č. 8 (WPATH), 2024
- Doporučené postupy péče pro sexuology v péči o transsexuální pacienty
- DP péče o děti a dospívající s poruchami pohlavní identity (GID)
- Metodický pokyn pro poskytovatele zdravotních služeb o postupu při vydávání potvrzení pro úřední změnu pohlaví trans osob (2025)
- CzechSex 2024